

NIEUWSBRIEF 1 [MAART 2016]

STICHTING LEVENSEINDECOUNSELING

TOEN & NU

Zes maanden geleden namen de counselors die gefaciliteerd werden door Stichting de Einder afscheid van die organisatie. In die maanden is er hard gewerkt om een eigen organisatie gestalte te geven die gericht is op het behoud van de werkzaamheden zoals die 20 jaar onder naam van De Einder plaatsvonden:

- non-directieve begeleiding van mensen die in alle openheid en zonder bevoogding, zonder moreel oordeel willen praten over hun levenseinde
 - de cliënt (en diens eigen verantwoordelijkheid) staat bij de begeleiding centraal ('eigen regie')
 - iedere cliënt is anders dus begeleiding op maat wordt verwacht, is gewenst en wordt gegeven
 - cliënten kunnen rechtstreeks in contact komen met een counselor
- Dit laatste is van onschatbare waarde. Waar menige organisatie

initiële drempels opwerpt, zien wij dat er onbedoeld van 'preventie' sprake is door de gesprekslaagdrempeligheid. Zo kan er dus open en zonder taboe over het eigen sterven gesproken worden. En wéten dat er mogelijkheden zijn om in eigen regie op een zelfgekozen moment te besluiten het leven op humane wijze te beëindigen, geeft wéér en méér lucht, geeft levensmoed. Laat daar duidelijkheid over zijn: het organiseren van een zorgvuldig georganiseerd levenseinde ('zelfeuthanasie') vraagt om ruimte – in tijd, in geest.

Dát uitgangspunt beschermen (d.i. de cliënt kan in vertrouwen en met geheimhouding rechtstreeks een counselor benaderen waardoor de privacy van de cliënt maximaal gerespecteerd wordt) was één van de redenen waarom de counselors niet mee konden gaan met de plannen van het bestuur van De Einder. Een andere belangrijke reden was dat het bestuur van De Einder vond dat de

counselors zich moesten voegen in een meer medisch model van toetsing. Daarmee deed bevoogding zijn intrede. Ruim twee jaar is er gediscussieerd tussen bestuur en counselors en getracht de kernwaarde van De Einder overeind te houden. Een ultimatum en een dictaat van het bestuur maakten daar in september 2015 definitief een eind aan. Doordat De Einder als organisatie niet verder met ons wilde, was verzelfstandiging de enige optie. Hierdoor heeft De Einder wel de historisch gegroeide banden doorgesneden en afstand genomen ten opzichte van al diegenen die de afgelopen decennia met lef en zorg een duurzaam maatschappelijk platform hebben gebouwd. De Einder die zich nu presenteert, zo zou gezegd kunnen worden, is niet meer 'De' Einder.

STICHTING

Op 22 december 2015 is de Stichting LevenseindeCounseling (SLC) opgericht. Bij de totstandkoming van de stichting is goed nagedacht over hoe zij vorm gegeven moest gaan worden. Dragende en sturende gedachte daarbij was dat die stichting alleen in het teken van de levenseindecounseling moet staan en dat bestuursleden zich daartoe inzetten en inspanningen verrichten. Geen behoefte aan *freewheelende* bestuursleden, geen behoefte aan bestuursleden met een eigen agenda. Dat is de les die geleerd is. 'Niets van wat ons overkomt, is slecht voor ons als we weten hoe we er de vruchten van moeten plukken en er lering uit kunnen trekken.' Aldus Sun Tzu.

DONATIE

Inmiddels is organisatorisch bijna alles rond. De stichting is er, zij is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en er is een rekeningnummer bij de ING-bank. De belastingdienst gaat benaderd worden om de ANBI-status te verkrijgen – donateurs van een Algemeen Nut Beogende Instelling mogen hun giften aftrekken van de inkomsten- of vennootbelasting.

U kunt de stichting vanaf heden van donaties voorzien.

Het rekeningnummer van Stichting LevenseindeCounseling is: NL85 INGB 0007 2674 76 (gemeente Waterland)

WEBSITE

Op de website www.levenseindecounseling.com wordt u geïnformeerd over de werkwijze, over zorgvuldigheid, over uitgangspunten en verwachtingen die samenhangen met de begeleiding. Op de site vindt u ook informatie over de stichting, over de wijze van doneren en natuurlijk de agenda waarin counselorsactiviteiten worden vermeld.

BEGELEIDING

Op dit moment van schrijven wordt de begeleiding geboden door de counselors Marijke Mulder, Carolien van Eerde, Joke Hogenhout en Frank Vandendries.

De gegevens om rechtstreeks met een counselor in contact te treden vindt u hier:

www.levenseindecounseling.com/counselors.html

JAARCIJFERS 2015

De levenseindicounselors hebben de (anoniem) geregistreerde cliëntgegevens over 2015 doorgegeven aan VU-onderzoeker Martijn Hagens. Hij zal, mede in het kader van zijn onderzoek, de gegevens structureren en geordend teruggeven. Op de website zullen t.z.t. in de nieuwsrubriek de conclusies kenbaar gemaakt worden.

VOLTOOID LEVEN

Op 4 februari overhandigde Paul Schnabel, voorzitter van de Adviescommissie Voltooid Leven, het rapport 'Voltooid leven – Over hulp bij zelfdoding aan mensen die hun leven voltooid achten' aan minister Schippers van VWS. Menigeen in het euthanasie-, hulpbijzelfdoding- en levenseindewerkveld hoopte op een of meerdere adviezen die opening zouden bieden om de huidige wetgeving te verruimen dan wel grondig te wijzigen, of om minstens kansen te krijgen om te experimenteren (NVVE, Coöperatie Laatste Wil). Het rapport was in dat opzicht teleurstellend want 'geen verruiming juridische mogelijkheden inzake hulp bij zelfdoding'. De rapportconclusies in het kort: 1. bij voltooid leven is er meestal sprake van medische problematiek, 2. hulp bij zelfdoding dient voorbehouden te blijven aan artsen, 3. complexe gevallen vragen om extra behoedzaamheid, 4. de huidige euthanasiewet is toekomstbestendig, 5. er dient ingezet te worden op het voorkomen van het ervaren van een voltooid leven. De arts behoudt de hoofdrol ook al kan gesteld worden dat hij als medicus geen 'existentieel' deskundige is. Ondanks alle mooie definities die

over voltooid ('klaar met') leven gemaakt kunnen worden, gaat het uiteindelijk om een oordeel over het leven door de persoon die het betreft. Dan gaat het dus om zelfbeschikking, dan gaat het over autonomie en de vrijheid die iemand voor zichzelf wenst. De opstellers van het rapport hebben het met die zelfbeschikking moeilijk. Vandaar ook de conservatieve en behoudende uitkomst. Het is maar zeer de vraag hoe 'blij' artsen zijn dat zij de wettelijk geregelde toetsingsmacht behouden óók voor hulpvragen die juist niet medisch zijn. Patiënten die teleurgesteld zullen raken door afwijzing van hun verzoek zullen elders begeleiding gaan zoeken. Het rapport zelf is overigens lezenswaardig: het geeft een actueel overzicht van hetgeen nu speelt op het gebied van euthanasie en hulp bij zelfdoding - (inter)nationaal, juridisch en ethisch.

BEGELEIDINGSRUIMTE

Verandert er door het rapport-Schnabel iets voor de praktijk van levenseindicounseling? Op het eerste oog niet. Van hulp bij zelfdoding is bij de counseling immers geen sprake dus de begeleidingsruimte die wet en jurisprudentie bieden, blijft ongewijzigd. In het rapport wordt die ruimte als volgt omschreven (p. 69 e.v.):

“Samengevat komt het er op neer dat de volgende handelingen onder het bestanddeel ‘behulpzaam bij’ vallen:

- *instruerend, sturend, regisserend of procesbewakend optreden; of*
- *hulp verschaffen in de vorm van concrete voorbereidingen en handelingen (bijvoorbeeld het gereedmaken van de middelen).*

Onderstaande handelingen vallen niet onder het bestanddeel 'behelpzaam bij':

- *het verschaffen van algemene informatie (hieronder wordt mede verstaan het geven van informatie over de juiste middelen en procedures);*
- *het bieden van morele steun; en/of*
- *het aanwezig zijn bij zelfdoding.*

In aanvulling op bovenstaande is het volgende van belang:

- *behelpzaamheid bij zelfdoding is niet alleen strafbaar indien deze plaatsvindt tijdens het plegen van de zelfdoding, ook voorafgaande vormen van hulp kunnen als strafbare behulpzaamheid in de zin van artikel 294 Sr worden aangemerkt: 'De opvatting dat van "behelpzaam zijn" geen sprake kan zijn indien het gaat om gedragingen die niet tijdens de uitvoering van de zelfdoding zijn verricht, maar daaraan voorafgaand, is onjuist. 's Hofs oordeel dat het moment waarop de hulp is geboden niet doorslaggevend is voor het antwoord op de vraag of sprake is van 'behelpzaam zijn', is juist.'*
- *bij het verschaffen van algemene informatie of een advies is van belang dat er geen sprake mag zijn van een instructie. Algemene informatie of een advies in algemene zin krijgt het karakter van een instructie, indien deze is gericht op een concrete handeling of vaardigheid, gekoppeld aan de uitvoering ervan en komend van een persoon die daarin meer deskundig is dan degene die haar ontvangt."*

Cliënten zijn dus nog steeds in staat om goed geïnformeerd een eigen levenseindeweg te kiezen en te organiseren.

Niettemin, omdat het rapport –als het gaat om het 'keuren' van voltooid leven– de eindverantwoordelijkheid legt bij de arts, kan er wellicht meer dan eerder medisch gekleurd naar de counseling

gekeken worden en kan geoordeeld (of: veroordeeld) worden op een wijze die niet aansluit bij de non-directieve, niet bevoogdende en niet-medische insteek van het counsellen. Een dergelijke tendens was al zichtbaar in de zaak-Heringa.

BETROKKENHEID NAASTEN

Op de website levenseindecounseling.com staat geschreven dat de counseling er ook op gericht is om naasten bij een levenseindetraject te betrekken. Waarom? Omdat bekend is dat die betrokkenheid tot aan de dood de periode van rouw ten goede komt. Niets pijnlijker dan achteraf te vernemen dat een dierbare het leven heeft beëindigd. Niettemin. Het is niet altijd mogelijk ook naasten bij gesprekken te betrekken. Waarom niet? Bijvoorbeeld omdat onderlinge relaties binnen gezin en familie niet altijd zodanig zijn dat er vertrouwen is, of begrip, of acceptatie. Er zijn ook cliënten die naasten er per definitie niet bij willen betrekken. Cliënten zijn er niet toe te dwingen. Daarnaast is er ook het nog immer sterke taboe dat ligt op zelfdoding – hoe zorgvuldig en weldoordacht het besluit daartoe ook is.

Cliënten (en hun betrokken naasten) worden geïnformeerd over de (juridische) (on)mogelijkheden. Strafbaar is het in ieder geval niet om aanwezig te zijn bij de zelfgekozen levensbeëindiging: als naasten weten hoe zij na het overlijden benaderd en bevraagd kunnen worden door artsen en medewerkers van justitie, kunnen zij zich daar mentaal en emotioneel op voorbereiden. Indien er voor gekozen wordt geen naasten bij het traject het betrekken dan wordt er samen met de cliënt bij stilgestaan in welke vorm naasten

dan wel te informeren over bijvoorbeeld het motief en de overwegingen (middels o.m. een afscheidsbrief of –video). Niet vergeten dient te worden: hoe de cliënt na de counselinggesprekken verder gaat, en bewust naasten wel/niet betreft bij overwegingen en besluitvorming, valt onder de verantwoordelijkheid van de cliënt.

AGENDA

17 maart 2016 – Utrecht – [Complexe Euthanasie](#)

Stichting Levensindekliniek organiseert een congres over complexe euthanasie. Al sinds de oprichting in maart 2012 heeft de Levensindekliniek zich met name gericht op complexe euthanasieverzoeken die door de eigen behandelend arts van de patiënt vrijwel standaard worden afgewezen. Te denken valt daarbij aan verzoeken van psychiatrische patiënten, dementerenden en mensen met een niet terminale ziekte. Meerdere levensindecounselors zijn bij het congres aanwezig.

19 maart 2016 – Groningen – [Licht op de dood](#)

Op 19 maart is levensindecounselor Marijke Mulder aanwezig op de Uitvaartbeurs 'Licht op de dood' in de Martinikerk in Groningen. De beurs is gericht op de nieuwe mogelijkheden die er tegenwoordig zijn rondom stervensbegeleiding, rouwverwerking en uitvaart.

De toegang is gratis. Adres: Martinierkerkhof 3 in Groningen. Van 11.00 – 16.00 uur.

11-14 mei 2016 – Amsterdam – [Wereldconferentie WForTDS](#)

De tweejaarlijkse wereldconferentie over vraagstukken rond het

levenseinde wordt georganiseerd door de NVVE. De conferentie verwacht 800 deelnemers: professionals – wetenschappers, artsen, juristen, politici, activisten – uit de hele wereld. Ook levensindecounselors zijn bij het congres aanwezig.

18 oktober 2016 – Tilburg – [Over zelfdoding](#)

Welke motieven hebben mensen om hun eigen dood te overwegen? Hoe bereiden zij die voor als een besluit daartoe is genomen? Welke mogelijkheden biedt de wet op het gebied van euthanasie, zelfeuthanasie en hulp bij zelfdoding? In deze avond zal een accent komen te liggen op psychiatrische problematiek en wilsbekwaamheid. De avond wordt georganiseerd door levensindecounselors Carolien van Eerde en Frank Vandendries.

TOT SLOT

Vol goede moed is de stichting van start gegaan. Van harte wordt gehoopt dat u de levensindecounselors wilt steunen. Ook financieel: uw bijdrage kan goed gebruikt voor de doelen zoals die zijn omschreven in de statuten van de stichting:

www.levensindecounseling.com/stichting.html

Nogmaals de gegevens om te doneren:

NL85 INGB 0007 2674 76

(BIC INGBNL2A vermelden voor betalingen vanuit het buitenland)

t.a.v. Stg Levensindecounseling te Waterland

Bij voorbaat dank voor uw bijdrage.

Stichting LevensindeCounseling